

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմբ 8 Մլճ.
 » Գաւառաց » 10 Մլճ.
 Վեցամեայ Կ. Պոլսոյ » 4 Մլճ.
 » Գաւառաց » 3 Մլճ.
 Խրաքանչիւր իրենի գին 60 վրդ.
 յայնուցման տողը մէկ անգամիւ հաւ-
 տար 3 զուրուշ, երկու անգամիւ հաւ-
 տար 2 զուրուշ, աւելի անգամիւ հո-
 ճածաք դուրս ասկիւնի իմել իր լիւր:

Դուք զայս լրագրաց ճան, ու
ծախքը խմբագրութեան վրայ է .
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ
կառ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրի
— Տնօրէնիս պիտի ուղարկի, Կ. Պոլս.
Ընդ շնորհիւ խան, Մատիւր գրասենե
կակը:

Նամուռ ծախքը չվճարուած նմ,
մակ չընդունուիր:

1891

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԲԱՆ

Սպանիոյ դահլւն ժառանգ Տոն
Քարրոսի հրոսախումբերը՝ մուկուսնոր
կղերին օգնութեամբ օր քան զօր ա-
ճելով՝ ահեղ բանակ մը կազմած են ,
որ քաղաքներ ու բերքեր պաշարելէ
եւ ռմրակոծելէ դատ , կառավարու-
թեան զօրաց դէմալ արծակի դաշտի
մէջ ճակատ առ ճակատ պատերազմե-
լով , յաղթութիւն իսկ տանելու կարող
կրկան :

Հեռագիրն անցեալ չարթու հա-
մուռօտութիւն լուր տուած էր, թէ կա-
ռավարական զօրաց հրամանատար Բօն-
չա մարաշախան, որ Սպանիոյ ամե-
նէն յալողակ զօրավարներէն մին էր,
էսթէլլա քաղաքին մօտ փարլստեանց
հետ պատերազմած ժամանակ զար-
նուեր ժեռեալ է :

«Եսթէլլայի» ճակտամարտը, կը-
սէ Գաղղիական Լիգէրթէ լրացրին
ակնատես թղթակիցը, Բժնչա մա-
րաջախտին զօրաց պարտութեամբ
վերջացաւ: 3500 ի չափ մեռած ու
վիրաւոր և անորոշ թուով գերիներ
են կառավարական քանակին կրօնա-
տը, Մեռեալներուն կարգն է և ըլ-
պարապետը, որ թնդանօթաց մեծ
մարտ թշնամեաց ձեռքն իյնալէ ա-
րատելու համար հեծեկազօրն յառաջ
վարած ժամանակ գնտակէ մը զար-
տուելով մեռաւ:

«Ահաւաստիկ պատերազմին անց-
բերուն պատմութիւնը, ինչպէս որ
կատարուեցան աչքիս առջև երեք
օրէ ի վեր :

«Հինդուշաքի թի առաւօտ (յունիս 13/25) Լարսիս համախմբելի զօրքերն՝ երկու դունդ բաժնուած՝ յառաջ խաղալ սկսան։ Մեծագոյն դունդը՝ որոյ մէջ էր Բանշա մարտնետը, Օլիէյլայի կողմէն վիլլաթուէրիայի վրայ քաշեց։ Երկրորդը՝ Մարթինէզ Գամբօս զօրավարին հրամանատարութեամբ առաջնոյն ալ կողմէն կը քաշէր լերան ճանքաներէն։ Քարդուսեանք՝ այն օրը շատ դիմադրութիւն չընենով՝ Լաթիլա քաղաքը սպառնալարով ամուր դիրքերուն վրայ քաշեցան։

«Հետեւեալ օրը ճակատամարտն
աւելի ստատկութեամբ բաղաւեղաւ:

«Հանրապետական զորայ 60 թընդանօթներն հարուածեղ սկսան ֆարլսեանց մարտիցները, որ խօթելայի շըշակոյ բարձունքը պսակած էին, և այս բուռն կրակին չնարհել Մարթիռնէզ ֆամբօսի զօրագունդը կրցաւ լաքարայէն մինչև Արպազուզա յառաջանալ 500 մարդ միայն կորսնցընելով: Հոն հանրապետական բանակը մեծ յաղթութիւն մը տանելու վրայ կը թիւեր, վասն զի այս կերպով ֆարլսեանց օգնութիւնն և պաշար դարու երեք ճանքաները միանգամայն կը կորէր:

«Հանրապետական զորայն հրամանադրներն այդ առաջին յայլթաթեւներն շրջեալ՝ Քարլոսեանց զօրութիւններն Լաթեյլլիյի մէջ պաշարելով ջախջախել խորհչեան : Այսպիսի խորհրդոյ մը կատարումն աւելի բարձրութիւ զօրայն կը կարօտէր՝ ապէջ դատ, Քարլոսեանց նահանջի ճանրանները գոյցելել համար, զանոնք բարձունքներէն վանել հարկ էր՝ հետեւեալս զօրն անոնց դէմ արձակելով :

Ասոր փորձն ըրին շարաթ օրը :
Բայց Գարբուսանք հասկնալով հան-
րապետականաց նպատակը , իրենց
զօրութեան մեծ մասը ձոխ թեք
դումարեցին, և Մարթինէզ ֆամիլ-
ի քանիցս ըրած յարձակումը վա-
նեմէ ետեւ, իրենց պաշտպանողական
գիւրքն յարձակողականի փոխեցին, և
սաւ իննեւս ւայնպէս ուժգին յարձա-
կեցան հանրապետականաց սկսող, որ
անոնց ուժ թեք տակարանայ վերայ, և
շատ չնայած՝ երկիւղէ բռնութեալով
ըր ամեն գիւրքերէն ետ քաշուիլ ը-
լրաւ խառնայիտի կերպիւ :

«Քարլոսեանք, փոխանակ ասոնց
տուէն ինչպէս, Արպաղուղայի գիր-
քին վրայ քաղեցին, և հինգ վեց յար-
ձակում՝ ընեւէ ետեւ՝ Քարլոսեանց
թովմն վաշտերն այն գիրքն առին,
որոյ մէջ Արքայի և Քուէրթօրի-
քոյ վաշտերն ամբողջ ջարդուցանե-
աւ իւր իւր խոտորս անարար լեւեհէն:

Բարդուեսանք քաջալերուելով՝ հան-
րապետականաց կեդրոնին վրայ խու-
ժեղին :

«Եշակ զօրապետին զօրքերը վախ»

Նրալով վախճիլ սկսան, և 32 թնգա-
նօթ՝ ֆարլոսենց ձեռքն ինչպաւ վը-
լալ էին, բայց ֆանչա մարաջախա՝
հեծերազորն առաջ բռնելով՝ ֆարլու-
եանց վրայ յարձակեցաւ և շանոնք
կասեցուց. բայց նոյն միջոցին գրն-
ատակով մը կռւրծքէն զարնուեցալ ին-
կաւ :

«Հնարապետական զորքերը Հար-
լսիվ քաղաքցյան մօտակայ բարձունք
վրայ գլուած 16 թնգառօթներու
և հեծելազօրաց պայտաւմուծ եւամբ,
որք Վարդանանք հետամուտ թիւնն
արգիւնելոյ :

«Բանակին մէջ չլիթու թիւնը վեշ-
ջին ծայր հասած է. բոլոր կաբատի-
ներն ու զիլաւորները ֆարլոսեանց
ձեռքը թողուեցան :

«Մարթինէդ Քամբուի զօրքերէն
լուր մը չկայ. հաւանական է որ Սէն-
թօայի լեռները քայուած ըլլան:»

Քորֆուրի մէջ պատահած կռիւը
հետազոտին ծանուցած էր տեղի ծանր
է, և եկած տեղեկութեանց նայե-
լով, երկրորդ ժամանակէ 'ի վեր մը-
թերեւաւ ատերւած էր մը յանկար-
ծական բորբոքումն է :

Քօրֆուէն յունիս 24 թուով գըր-
ւած նամակ մը հետեւեալ կերպով
կը պատմէ կռուին ծագումն ու պա-
րագաները:

Այսկէջ քանի մ'օր առաջ՝ տաս-
նապետ ղինուոր մը՝ փոքրիկ շուն մը
նահել ձգած կերթալ . շունը խեղճ
ծերուկի մ'ատքին տակն երթալով
դարեւ զայն :

«Անցորդք մը դիտողութիւն ըրաւ
այս բանիս համար տասնապետին .
տասնապետն ալ երկու ապստակ զար-
կաւ անոր :

«Բանին մ'երկատասարդ, ք տաճան-
պետին այս բռնաթիւնը վրայ զայ-
տանալով, անոր վրայ յարձակեցան
դաւաղաններով, և ստատկապէս դա-
նակոծեցին :

«Քանի մ'օր ետքը 25 ի չափ զօ-
րականք՝ սուրերով ու գաւազաններ-
ով զինեալ իրիկուան մօտ բերդէն
դուրս ելան և նաւահանգիստը գը-
նացին , օր այն միջոցին սովորաբար
մայիկ կըլլայ , և ուր քանի մը ծնուն-
դներ եւ զանազան ազգերէն նաւաս-
տիներ իւր իւր կը գտնուէին :

« Զօրականք փայլենաբար այն
դժբաղդներուն վրայ յարձակեցան
առանց պատճառի, զանոնք ծան-
ապէս հարուածելով վերաւորեցին,
քանի մը վաճառատուն կոխելով կո-
շտակեցին՝ մէջի մարդիկը ձեծելով
վերաւորելով, առանց իսկ խեղան-
ալմաներուն խնայելու : Այոնց մէջ ի-
տաւացի մը, աւտարիացի մ'ը երեք
տոմսեան հպատակ կան :

« Այս անկարգութիւնը կէս ժա-
նո. չափ տեւեց , և վերջապէս քանի
հոգեւորներ և պաշտօն շինտորաց

խումբ մը հասնելով՝ յանցաւոր զօ-
րահաններոց զոհերին սկսող զտարօնն:

« Հեռուեալ առաւօտուն » յիշեալ
 դօրականներէն ոմանք զհոռւք ենեւ-
 լով՝ առջի առուր դիւցադնական դոր-
 ծերը նորոգելու սպաւնայիք ըրին ։
 Ժողովուրդն աչս տեսնելուն պէս
 զէնք քառս ։ Զօրականներն հելլե-
 նացիքն մի ճաշարանը փանելով ժո-
 ղովորէսն դասմէն աղատեցան ։

« Գանձի մը ժամ ետքը , երբոր
ռասիականութեան տնօրէնէն իր մար
դըցմէն մէկ քանին զինուորական հը
րամասարին տրամադրութեան ներ
քէ գըբը էր , որպէս զի զօրակա
նները բերդէն դուր հանուէր . որստ
րուակ չմնայ , քանի մը զօրակա
ններ քաղաքէն պիտոյը գնելու պատճա
ռանօր բերդէն դուրս ելան :

«Իսկոյն ժողովուրդը»-ը, դանակներ
ուով, տապարներով, դաւաջաններով,
քարերով և սարճանակներով զին-
եալ՝ ոսնոց վրայ յարձակեցաւ, որք
հազիւ ժամանակ ունեցան վաճա-
ւառուոն մը փախչելու, որուն եր-
կաթեայ դռները կրնային դիմանալ
ժողովուրդեան ճգանց: Հոն երեք ժամ
զայարուած կեցան, վերջապէս քա-
ղաքապետը, զինուորական իշխանու-
թեան հետ խորհրդակցելէ ետեւ,
սեղուկներէ մեծ օրինակահին, քա-
ղաքի մը քահանայից և տեմաներու ոս-
թիկանութեան զինուորացի հետ հոն
գնաց՝ պաշարեալ զօրականներն ա-
րասելու:

« Խեղճ քաղաքագետը կը յուսար
որ Յողովուրդը համոզելով կրնար իր
ապստամբին համինք, բայց չյաջողե-
լաւ: Եղովրդեան կողմէն իրտա դէշ
հեղուներու թիւն գտաւ, և քար մը
հնդուկեցաւ որ մեզ մնաց սպաննէր
դինքր:

«Սակայն քաղաքացիներն և իր բնիկներն ըրը մեծ դժուարութեամբ զօրականները գուրա հանեցին իրենց ազատաստանարանէն, և ոտով կանոթեմեան ինտուարներէն չըջուպատեալ Վէյս 'ի իմնաբերգոր դնանքին. ժողովուրդէն ալ

Ռուսներն զենաց պրոպագանդան արձակելով՝ հրապարակել են առկա ինֆորմացիան, ըստ որի իրականությունում զինուորներն իրենց լուրջ աշխատանքներ են կատարում՝ իր հրապարակումներում պարզապես և ու թույլ չեն տալիս հասնել իրականությանը։

«Ղարձանատիները պարպուելի ըս-
րան, և կարկուտի պէս ալ քար կը
նեղար զօրականաց վրայ: Ռազաքա-
նետը փախու. վերջապէս ստիկա-
ռութեան զինուորներն ու զօրական-
ները բերդը տանող կամուրջէն ան-
ան, ժողովուրդն ալ անոնց ետեւէն,
ր տչքը դարձած ըլլալուն վտանգը
էր կրնար կշռել և բերպէն ներս-

գրոհ տուլ կը մտաբերէր :
Երբոր զինուորներն ու զօրակա-
ները բերդը մտան , և 3000 ժողո-
վուրդ առջևի հրապարակին մէջ խո-
նարէին , հրապարակը որոտում մը լրս-
ուեցաւ , և զնտակներու անձրեւ մը
ժողովրդեան վրայ տեղադրով՝ ամեն
մարդ վախճիլ սկսան :

«Հրապարակին վրայի տունները
զօրաց հրացաններուն նպատակ բըռ-
նուած ըլլալով՝ գնտակներն անոնց
վրայ կիցնային , և պատուհաններուն
մէջ բազմաթիւ տիկնայք գտնուելով
անոնց մին կուրծքէն զարնուեցաւ
մեռաւ :

«Տասն վայրկենի չափ շարունա-
կեց հրացաններուն կրակը . յետոյ
գաղութեցաւ և խաղաղութիւնն ու բա-
րեկարգութիւնը վերահաստատեցաւ :

«Ասոր վրայ զօրք բերդէն դուրս
չելաւ , և քաղաքն երկու օր երկու
գիշեր իր ապահովութեան հսկող հա-
սարակային զօրութեան զօրի մնաց .
որովհետեւ յետոյն ոստիկանութեան
զինուոր ինչ կրնային ընել : Այս ա-
նիշխանական միջոցին կատարուած
գողութիւններն օվ կրնայ հաշուել :

«Շաբաթ օրը երկու շաբաթ հա-
սան նոր զօրքով , և բերդին մէջ
փակուած զօրքն առին Աթէնք տա-
րին :

«Բերդին նոր հրամատար տեսուչ
կարգեցաւ Պ. Ժէնաթա , որ այս ան-
ցից վրայ քննութիւն ընելու պաշտօն
ալ ունի : Պ. Ժէնաթա խոհական և
իր պարսքը ճանաչող մարդ մը ըլլա-
լով , յոյս կուտայ որ իր փորձով գըտ-
նուած միջոցին անդորրութիւնն ու
բարեկարգութիւնը չվրդուիլը բնաւ :

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 10 յուլիս .
Բոլոր լրագիրք , ի բաց առեալ օրի-
նաւորական թերթերը , Մաք-Մազոն
Մարաթախի պատգամագրին կը հաւանին :
Պէշկրատ 10 յուլիս .
Միւսն իշխանը՝ կառավարական խոր-

հրդայ նախագահ Պ. Մարիոֆիլի հետ
վիճենա գնացին :

Փարիզ 11 յուլիս .
Կառավարութիւնը կը խնդրէ Մա-
նտաղրական յանձնաժողովէն որ բար-
ձր ժողովարանին իրաւունք տրուի և
բեախտանաց ժողովը լուծելու , և երես-
փոխանական ընտրութիւնն ալ նախա-
գահան շրջանակներու բաժնուի :

Ֆիկարո լրագիրն ազգային ժողովոյ
իշխանութեան դէմ յաջուած մը զրաժ-
ըլլալով ձախ կեդրոնը կառավարութեան
հարցում ուղղեց այն յաջուածին համար :
Դատաւարական գործոց նախարարն ալ
պատասխանեց թէ յիշեալ լրագիրը 15
օր գոցուեցաւ :

Վերսայլ 11 յուլիս .
Պ. Վլադիմիր Երմակովն առաջար-
կութիւնն ազգային ժողովոյ վիճարանու-
թեան ներկայացաւ :

Սահմանադրական յանձնաժողովն և
նախարարը՝ Մաք-Մազոն մարաթախի
կառավարութիւնը կազմաւորելու նոր մի-
ջոցներ կը փնտռեն :

Իշ 11 յուլիս .
Կերմանիոյ կայսրն յառաջիկայ եր-
կուշարթի հոս կ'ապրուի :

Քիսինկէն 13 յուլիս .
Մակադուրիցի տաղձարձ մը Պ.
Պիամարքի կեանքը զաւաճանելու փորձ
փորձեց տարձանակ մը պարպելով վրան :
Վէրքը թելել է : Ոճրադորձը բռնուե-
ցաւ : Զայրացեալ ժողովուրդը զայն ստա-
կեցնել կուղի :

Պ. Պիամարք յետոյ պաշտելու ելնե-
լով , ցնծալին համակրութեամբ ուղջուե-
ցաւ ժողովուրդէն :

Բեյրութի 13 յուլիս .
Ալեքսանդր կայսրն և Սլոբոդին տը-
շիկ ուքան հոս հասան :

Լոնտոն 13 յուլիս .
Հնդկաստանի հնձոց մասին եկած
լուրերը խիստ յաջող են :

Լոնտոն 13 յուլիս .
Պ. Գոնտ . 43 3/16 (տոնաց կոր) :
Լոն . 4863 —
» 4869 52 3/4
» 4871 61 3/4
» 4872 79
Անգլ . Գոնտ . 92 41 46

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ասոյ դաւաճաց մէջ հաղորդակ-
ցութեան ճանրայնեցում չգոյութիւ-
նը և գանուածներուն ալ գէշ վիճա-
կին անհուն փնտսոց պատճառ մ'են
թէ ժողովուրդը և թէ նոյն իսկ տէ-
րութեան , որովհետեւ դաւաճաց երկ-
րագործ ժողովուրդներն իրենց բեր-
քը փակադրելու դիւրութիւնն չունե-
նալուն պատճառաւ իրենց անդեմ
պէտք եղածէն աւելի չեն ցաներ ,
որով շատ բարեբեր երկիրներ անմը-
շակ կը մնան , և ժողովուրդն ու տէ-
րութիւնը միանգամայն կը զրկուին
իրենց առձեռն պատրաստ շահերէն :

Երբոր մէկը մտածէ թէ ո՞րչափ
երկիրներ այս պատճառաւ անմշակ
մնացած են Ասիական դաւաճաց մէջ ,
կրնայ փնտսին մեծութիւնն երևա-
կայեք :

Յաւալի է որ տնտեսական այս
մեծ խնդիրն ըստ արժանոյն նկատու-
ղութեան առնուած չըլլալուն պատ-
ճառաւ՝ երկրագործական վիճակա-
գրութիւնն մ'իսկ չի նուաճ չկայ , յոր-
մէ կարենանք՝ եթէ ոչ թուաբանա-
կան ճշգրտութեամբ՝ գոնէ մերձաւոր
հաշուով մեր ոյս մասին միայն ունե-
ցած նիւթական կորուստներուն ծան-
րութիւնն ակներեւ տեսնել :

Երուսաղէմէն կը գրեն թէ տեղ-
ւոյն կառավարիչ Բեաւմիլ փաշան այս
օրերս դաւաճուն ամեն կողմն այցե-
լութիւն ըրած ժամանակ , քանի մը
նահանգաց բնակիչներն աղբրագիր
տուեր են իրեն յայտնելով թէ իրենց
հողային բերքերը վաճառելու հա-
մար փոխադրութեան ճանրայ չու-
նենալով իրենց հողերը մշակելէ ետ
պիտի կենան , և միայն իրենց անձ-
նական պարէնին համար պէտք ե-
ղածը պիտի ցանեն :

Բեաւմիլ փաշան այս յայտարարու-
թեան իրաւացի ըլլալը տեսնելով ,
ճանբանելու ծրագիր մը չինելէ և
կայսերական կառավարութեան որոշ-
մանը պիտի ներկայացնէ :

Երանի թէ կայսերական կառա-
վարութիւնը բոլոր դաւաճաց կու-
սակալներուն հրահանգ չըրէր , որ
ճանրայնեցում չդրուի իրենց անմշակ
մնալու դատապարտեալ հողերուն
վիճակագրութիւնները չինէին , և
ճանբանելու չինութեան ծրագիրն
այն վիճակագրութեան վրայ հիմնե-
լով ներկայացնէին կառավարութեան :

Վեհ Սուլթանին Ա. Եսպէր Խա-
լիլ փաշան , որ յատուկ պաշտօնով
Եդիպտոս զրկուած էր , կերակի օրը
Կ. Պոլիս վերադարձաւ իզգէտափն շո-
գեանաւով :

Եդիպտոսի Բարձր Խալիլն անց-
եալներն Անգլիայէն ապսպրած զը-
րահաւոր Ֆրգաթին մը Վեհ Սուլ-
թանին նուիրեց :

Մայրաքաղաքի Պարսկական դեա-
սան վանք : Մոհամմէ Խան մայրաքա-
ղաքս գանաւոր Պարսկներուն աշ-
խարհագիրն ընել կուտայ , որպէս զի
անոնք որ իրենց ապրուստի միջոցը
չկրնան արդարացնել Պարսկաստան
զրկէ , և հոն երկրին օրինաց համե-
մատ դատուին :

Շաբաթ իրիկուն մայրաքաղաքի
Է. յոր Դաբու թաղը հրդեհ պատահե-
լով ապակիի գործարան մ'այրեցաւ :
Առջի իրիկունն ալ թաթալա
հրդեհ պատահելով տուն մ'այրեցաւ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ			
ԵՍԱՄԱՐ ՈՒՍՈՒՄԻԷ			
1 յուլիս երկուշաբթի իրիկուն	48 4		
2 յուլիս երեքշաբթի առաւօտ	47 36		
Բացուեցաւ		48 18	
Կ. Պոլիս 1 յուլիս			
Սօսթի թէ ժէնէրալի բաժինը Անգլիայ	6 6		
« ֆոխանակութեան »	4 46		
Կ. Պոլսոյ Պանքային »	4 10		
« Բրէտի ժէնէրալ »	8 10		
« Բրէտի Ոսթրո-Թուրք »			
Երկուշաբթի հին	Յր . 7 75		
» նոր	81 50		
Փոլս . 4863	» 313		
» 4865	» 7		
» 4869	» 264		
« 4872	» 80		
Թրամուէ	Օսթ . 40		

ՀԱՏՈՒԱԾՔ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Գաղտնիք է թէ ինչպէս (Գրիգոր Երեմիայի) անուն պատճառով Ապուս Ապուս Իմպի ,
որպէս Երեմիայի , որպէս ճապէս , յանձնառուեալ է Պե-
լաքի :

(Երբ . Գրիգ . 1550)

«Միանէն և խաղաղութա քաղաքներն Համա-
տանցաւ կայարաններն են : Միանէնի հիմնադիրն
եղած է Համապանկի ճապէրի որդի Ապուս Ապուս :
և Սուլթանն ալ Միանէն մը կանգնել տուած է ա-
նոր մէջ :

«Թաուսի որդի Մուսթի Մուսուլի ծերունիներէն
լսելով պատմեց ինձ թէ Ուրմիա քաղաքը՝ Ֆէրքա-
տի որդի Օթապի հրամատարութեամբ Մուսուլէն
զրկուած բանակի մը ձեռքը նուաճուեցաւ , և թէ
այս քաղաքին տուրքերը Մուսուլ կը տարուէին ,
ինչպէս նաև Հուս , խոյ և Սալմաստ քաղաքներուն
տուրքերը :

ԳԱՂՈՒԱԾՔ Ի ՏԻՆՁԵՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒ-
ԹԵՆԷ ԹԱՊԵՐԻԻ

Ն Ե Ր Ա Ս Ի Ս Ի Ս

Ապու ճապէր Մուհամմէտ , որդի ճէրիբի , ծը-
նու թապէրատանայ Ամուլ քաղաքը , Հիճրէթի
224 (Փրիկ . 839) թուին : Ուրիշ համանուններէ որոշ-
ուելու համար՝ իւր հայրենեաց անունով թապէրի
կոչուեցաւ : Ապու ճապէր Մուհամմէտ՝ իւր դա-
րուն ամենէն գիտնական մարդոցմէն մին էր , գըլ-
խաւորապէս Տաճկաց կանոնական իրաւագիտու-
թեան (ֆիդի) մէջ , որոյ վերայ քանի մը գիրք
ալ գրած է : Բայց ամենէն աւելի զինքը հաւակել
տուալն իր տիեզերական պատմութիւնն է , որ աշ-
խարհի ստեղծումէն կ'սկսի և մինչև Հիճրէթի 302
(Փրիկ . 915) թուականը կը հասնի : Դիւ ինքը մե-

ռած է Հիճրէթի 310 (Փրիկ . 922) թուին՝ ի Պաղտատ
Թապէրի տիեզերական պատմութիւնը քանի
մը հատորներէ կը բաղկանայ , բայց մինչև այսօր
դեռ կատարեալ օրինակ մը չգտնուեցաւ ոչ մէկ
գրատուն մէջ , ոչնչայս որ թերի մասերը հնազնե-
տէ լրացնելու ջանք կը ըլլայ : Պարսկերէն թարգ-
մանութեամբ համառոտութիւն մը կայ , որ թուր-
քերէնի թարգմանութիւնով Կ. Պոլսոյ մէջ տպուած է ,
բայց այս թարգմանութիւնները չեն կրնար բընա-
գրին տեղը բռնել :

ՏԻՆՁԵՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷ ԹԱՊԵՐԻԻ
Աշխարհագրական Արդարացիան

Նօյիմի Համասան քաղաքն երկրորդ անգամ
նուաճելէ ետեւ , վաճ Բուսէն Բէյ գնաց : Էօմէր
ամիրապետն հրաման ըրաւ իրեն , որ Հարաշա Ան-
սարիի որդի Սիմազն Ատրպատական զրկէ յօգ-
նութիւն Պուքէյրի : Նօյիմի այս հրամանին կա-
տարումն ետ ձգեց , մինչև որ Բէյը նուաճեց : Յե-
տոյ Սիմազն Ատրպատական գնաց Պուքէյրի քով
Սիմազ և Աթապա Ֆէրքատ՝ մեծափառութամ
բարենր էին , և Գուֆա կը բնակէին իրենց բո-
լոր հարստութեամբ : Սիմազ Պուքէյրի օգնու-
թեան զրկուեցաւ՝ երբոր այս վերջին Ատրպատա-
կանի վրայ քալեց : Պուքէյր Հարմանճանի լեռնե-
րը մտած ժամանակ , Թարթախատի որդի Իսֆեն-
տիար ընդգրկուեցաւ անոր՝ վաճ Բուսէն անցնե-
լով : Այս եղաւ Ատրպատականի տաւալին պատե-
րագը : Ատուած Պարսկներն ի փոխաւս դար-
ձուց , և Իսֆենտիար՝ գերի բռնուելով՝ ըսաւ Պու-
քէյրի . «Ինչ կուզես , խաղաղութիւն թէ պատե-
րագդ :» —Անշուշտ խաղաղութիւնն աւելի կը սի-
վար գիր . վասն զի եթէ ես կամ եղբայրս հաշ-
տութիւն չկնքենք , Ատրպատականիք չեն նուա-
ճուիր : շրջակայ լեռները կը քաշուին , և Յունաց
և ուրիշ ապրտամբ ժողովրդոց հետ կը միանան ,
որք իրենց բերքերուն մէջ ամրացած են :

Պուքէյր ալ վար գրաւ զայն իր քով , և ի

միտին բոլոր երկիրը պաշտեցան , ի բաց առ-
եալ այն կողմերն որ ամրոցներուն պաշտպանու-
թեան ներքեւ էին :

Երբոր Իսֆենտիար Պուքէյրի քով գերի էր ,
Սիմազ հոն հասաւ իր զօրագունքին հետ , և իւ-
րաքանչիւրն իր ճանքուն վրայ եղած երկիրը նը-
ւաճեց , ինչպէս որ Ֆէրգատի որդի Օթապ իր
ճանքուն վրայ գանուածները նուաճեւ էր :

Յետոյ Պուքէյր հրաժարական տալով Ատր-
պատականէն , Էօմէր ամիրապետն հրաման ըրաւ
իրեն որ իր տեղը յաջորդ մը գնելով՝ Էլ Պապի
(Դարբանդի) վրայ քալէ : Պուքէյր իր նուաճած
երկրին կուտակալ անուանեց զՕթապ , և Իսֆեն-
տիարն ալ անոր յանձնեց : Օթապ ընդունեց կու-
սակալութիւնը : Սիմազ ալ իւր նուաճած երկրին
ոստիկան եղաւ : Հետեւաբար ամբողջ Ատրպատա-
կանի երկիրն Օթապի իշխանութեան ներքեւ գըր-
ւեցաւ :

Բայց Ֆարհանեան Պահրամ՝ Օթապի ճանբան
կտրելով , իւր բանակովն անոր սպանեց : Օթապ
հաւաւ , ճակատամարտ մ'եղաւ , և Պահրամ յաղ-
թուելով փախաւ :

Իսֆենտիար , որ Պուքէյրի գերիներուն մէջ
էր , այս լուրն առնելուն պէս գոչեց . «Հիմա պա-
տերադմը վերջացած է և խաղաղութիւնը կա-
տարեալ» : Պահրամ հաշտութիւն կնքելով հաւա-
տակեցաւ : Զօրքերն Ատրպատական դարձան և
Պուքէյր և Օթապ տեղեկագիր գրեցին Էօմէր
ամիրապետին , աւարին հինգերորդ մասն ալ ա-
նոր զրկելով :

Պուքէյր առաջին երկրակալութիւններն ըրած
էր , Օթապ ալ Պահրամայ յաղթելով խաղաղու-
թիւնը լրացուցեւ էր : Երբոր Պուքէյրի կառա-
վարութիւնն Օթապի կառավարութեան հետ մի-
ացաւ , Օթապ՝ Ատրպատականի բնակչաց հետ
ըրած հաշտութեան գաղաղութիւն չինեց , որ այս է :

29 Հոգիւրան 1874

